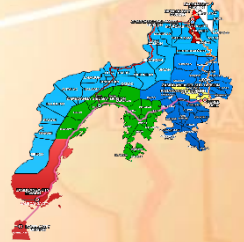

Republic of the Philippines
Department of Education
 Regional Office IX, Zamboanga Peninsula

4

Zest for Progress
 Zeal of Partnership

Araling Panlipunan

Ikatlong Markahan – Modyul 3: Ang Mga Namumuno sa Bansa

- JANUARY
Makugihon
- FEBRUARY
Mahigugmaon
- MARCH
Matinabungan
- APRIL
Matinahuron
- MAY
Makaprayag og Malinpyog
- JUNE
*Maabtik og Masunod sa
 Ohsaklong Oras*
- JULY
Maantigo og Maabilidad
- AUGUST
*Maginhuhuhunon
 para sa Uban*
- SEPTEMBER
Madaginoton
- OCTOBER
Matinud-anon
- NOVEMBER
Masaligan
- DECEMBER
Maalampon

Pangalan ng Mag-aaral: _____

Baitang at Pangkat: _____

Pangalan ng Paaralan: _____

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat:	Jenelyn B. Tabacon T-1
Editor:	Mario D. Deldacan MT-II
Tagasuri:	Renato M. Magdalan ESHT-III
Tagaguhit:	Jenelyn B. Tabacon T-1
Tagalapat:	Roberto P. Cañales Jr. T-3
Tagapamahala:	Majarani M. Jacinto, EdD, CESO VI OIC, Schools Division Superintendent
	Visminda Q. Valde, EdD OIC, Assistant Schools Division Superintendent
	Raymond M. Salvador, EdD, CESE OIC, Assistant Schools Division Superintendent
	Juliet A. Magallanes, EdD CID Chief
	Florencio R. Caballero, DTE EPS-LRMDS
	Alma L. Carbonilla, EdD EPS-Araling Panlipunan

Alamin

Sa modyul na ito, inaasahang maipamamalas mo ang sumusunod na kaalaman, kakayahan at pag-unawa:

- Natutukoy ang mga namumuno sa ating bansa.

Balikan

Panuto: Hanapin sa hanay **B** ang inilalarawan sa hanay **A**.
Isulat ang letra ng sagot sa sagutang papel.

A

1. Pinuno sa barangay
2. May kitang 20 milyon o higit pa
3. Punong ehekutibo ng bansa
4. May lawak na lupain na 2000 kilometro kuwadrado
5. Gumagawa ng mga batas ng bansa
6. Nagbibigay-kahulugan sa mga batas
7. Kapangyarihan ng Pangulo na tanggihan ang isang panukalang batas
8. Saklaw nito ang sangay na tagapagbatas, tagapagpaganap, at tagapaghukom
9. Saklaw nito ang lalawigan, lungsod, bayan, at barangay
10. Tawag sa lehislatibong sangay ng Pamahalaan

B

- A. Pangulo
- B. Kapitan
- C. Pambansang
Antas ng
Pamahalaan
- D. Sangay na
Tagapagbatas
- E. Sangay na
Tagapaghukom
- F. Lungsod
- G. Lalawigan
- H. Sangguniang
Panlalawigan
- I. Barangay
- J. Lokal na Antas
ng Pamahalaan
- K. Veto Power

Tuklasin

Basahin ang pag-uusap ng magkaibigang Romy at Ana.

Ana, alam mo ba na bawat bansa ay pinamumunuan ng isang lider na siyang nagbibigay ng direksyong politikal at may kontrol ng kaniyang mga miyembro, maging ng mga mamamayan, komunidad, at buong estado.

Sino-sino ba ang mga namumuno sa ating bansa, Romy? Iyan ang gusto kong matuklasan!

Ang mga Namumuno sa Bansa

Tulad ng nabanggit sa nakaraang aralin, nahahati sa tatlong sangay ang pamahalaan ng Pilipinas- ang tagapagpaganap, tagapagbatas, at tagapaghukom. May kani-kaniyang saklaw na gawain ang bawat sangay. Magkagayon man,

iisa at nagkakaisa sila sa layunin na pagpapaunlad sa bansa at mamamayan nito.

Sangay na Tagapagpaganap

Ang sangay na tagapagpaganap ay binubuo ng Pangulo, Pangalawang Pangulo, at gabinete ng bansa. Pinamumunuan ng Pangulo ang sangay na ito. Bilang Pangulo, siya ang tumatayong pinuno ng estado, pinuno ng pamahalaan, at punong kumander ng Sandatahang Lakas. Bilang puno naman ng estado, kinakatawan niya ang bansa sa iba pang mga bansa sa daigdig. Ang opisyal na tanggapan ng Pangulo ay sa Malacañang.

Ang Pangalawang Pangulo naman ay maaaring pumalit sa Pangulo kung ito ay mamatay o hindi karapat-dapat sa kaniyang tungkulin. Sa paghalili sa Pangulo, ang Pangalawang Pangulo ang gumaganap ng mga tungkulin na iniwan ng Pangulo.

Ang Mga Ahensiya sa Ilalim ng Sangay na Tagapagpaganap

Sa ilalim ng sangay na tagapagpaganap na pinamumunuan ng Pangulo ay ang gabinete na binubuo ng iba't ibang ahensiya o kagawaran. Ang bawat kagawaran ay pinamumunuan ng isang Kalihim na katulong ng Pangulo sa pagpapatupad ng mga pambansang programa at proyekto. Narito ang mga kagawaran ng pamahalaan:

- **Kagawaran ng Agrikultura** (*Department of Agriculture, DA*). Ito ang nangangasiwa sa mga usapin at programa hinggil sa agrikultura ng bansa.
- **Kagawaran ng Edukasyon** (*Department of Education, DepEd*). Ito ang nangangasiwa at nagpapatupad ng mga programa sa edukasyon sa bansa maging publiko man o pribadong paaralan.
- **Kagawaran ng Paggawa at Empleyo** (*Department of Labor and Employment, DOLE*). Tungkulin ng kagawarang ito na pangalagaan ang kapakanan ng mga manggagawa sa loob o

labas man ng bansa. Gayundin ang pagpapatupad ng mga batas sa paggawa.

- **Kagawaran ng Pananalapi** (*Department of Finance, DOF*). Ito ang nangangasiwa sa mga usaping may kinalaman sa pananalapi ng bansa.
- **Kagawaran ng Katarungan** (*Department of Justice, DOJ*). Ito ang nangangasiwa sa mga usaping may kaugnayan sa hustisya gaya ng pagkakaloob ng payong legal sa mga usapin sa pamahalaan, pagkakaloob ng *parole* o ang pansamantala o lubos na paglaya ng isang bilanggo.
- **Kagawaran ng Ugnayang Panlabas** (*Department of Foreign Affairs, DFA*). Lahat ng mga usapin sa ugnayang panlabas ng bansa maging ang kapakanan ng mga mamamayang Pilipino sa labas ng bansa ay pinangangasiwaan ng kagawarang ito.
- **Kagawaran ng Pagawaing Pambayan at Lansangan** (*Department of Public Works and Highways, DPWH*). Ang pangangasiwa sa mga programang impraestruktura tulad ng mga gusali, daan, at tulay ay nasa ilalim ng kagawarang ito.
- **Kagawaran ng Tanggulang Pambansa** (*Department of National Defense, DND*). Ito ang naatasang manguna sa pangangasiwa at pangangalaga sa seguridad ng bansa.
- **Kagawaran ng Kalusugan** (*Department of Health, DOH*). Ang ahensiyang ito ang nangunguna sa pangangalaga sa kapakanang pangkalusugan ng mga mamamayan ng bansa.
- **Kagawaran ng Industriya at Kalakalan** (*Department of Trade and Industry, DTI*). Ang mga usapin hinggil sa pagpapaunlad ng kalakalan at industriya ng bansa ay pinamumunuan ng ahensiyang ito. Maging ang pagtiyak sa tamang presyo ng mga bilingin ay pinangangasiwaan nito.
- **Kagawaran ng Panlipunang Paglilingkod at Pagpapaunlad** (*Department of Social Welfare and Development, DSWD*). Ito ang nangangasiwa at nagkakaloob ng iba't ibang serbisyong panlipunan lalo na sa mga kapuspalad na mamamayan.

- **Kagawaran ng Repormang Pansakahan** (*Department of Agricultural Reform, DAR*). Ipinatutupad ng ahensiyang ito ang mga programa ng pamahalaan tungkol sa mga repormang agraryo.
- **Kagawaran ng Likas na Yaman at Kapaligiran** (*Department of Environment and Natural Sciences, DENR*). Kabilang sa mga Gawain ng ahensiyang ito ang pagtiyak na napangangalagaan ang mga likas na yaman ng bansa.
- **Kagawaran ng Interyor at Lokal na Pamahalaan** (*Department of the Interior and Local Government, DILG*). Ang ahensiyang ito ang namamahala sa mga usaping may kinalaman sa mga lokal na pamahalaan.
- **Kagawaran ng Turismo** (*Department of Tourism, DOT*). Ito ang ahensiyang nangangasiwa sa mga usapin kaugnay ng turismo o pagpapakilala tungkol sa Pilipinas sa loob at labas man ng bansa.
- **Kagawaran ng Transportasyon at Komunikasyon** (*Department of Transportation and Communication, DOTC*). Pinagtutuunan ng ahensiyang ito ang pagpapaunlad ng sistema ng transportasyon at komunikasyon sa bansa. Ito ang nangangasiwa sa pagkakaloob ng prangkisa sa mga komunikasyon at telekomunikasyon gayundin ng mga kagamitan na may kaugnayan dito.
- **Kagawaran ng Enerhiya** (*Department of Energy, DOE*). Ito ang kagawaran na nangangasiwa sa tiyak na pagkakaroon ng sapat na tustos ng kuryente sa bansa. Minamatyagan din nito ang presyo ng langis sa pandaigdigang pamilihan.
- **Kagawaran ng Badyet at Pamamahala** (*Department of Budget and Management, DBM*). Ang tamang pamamahala sa paggastos ng pamahalaan sa kaban nito ang pangunahing Gawain ng ahensiyang ito. Nababatay ang gawaing ito sa batas sa pambansang gastusin ng pamahalaan o ang *General Appropriations Act*.

Sangay na Tagapagbatas

May dalawang kapulungan ang sangay na tagapagbatas ng bansa. Ito ang Senado at Kapulungan ng mga Kinatawan. Binubuo ang Senado ng 24 na senador. Kalahati sa mga ito ay tuwirang inihalal tuwing ikatlong taon. Dalawang beses lamang sila maaaring maihalal. Pinamumunuan ang Senado ng Pangulo ng Senado na kadalasang nanggagaling sa mayorya o partido ng nakararaming miyembro sa Senado.

Ang Kapulungan ng mga Kinatawan ay binubuo naman ng mga kinatawan ng mga distrito sa buong bansa at ng mga miyembro ng *partylist* ng iba't ibang sektor. Maninilbihan sila sa distritong kanilang kinabibilangan sa loob ng tatlong taon, at maaari silang mahalal muli sa ikalawang pagkakataon. Ang mga kinatawan ay pinamumunuan ng isang Ispiker na inihalal din ng mga kinatwan.

Sangay na Tagapaghukom

Ang sangay na tagapaghukom ay pinamumunuan ng Korte Suprema o Kataas-taasang Hukuman. Binubuo ito ng isang Punong Mahistrado at 14 na katulong na mahistrado. Maaaring manungkulan ang mga mahistrado hanggang sumapit sila sa gulang na 70. Ang *Court of Appeals* o Sandiganbayan ay isang espesyal na hukuman para sa mga opisyal ng pamahalaan na may kaso ng korapsyon.

Mga Pinuno ng mga Lokal na Pamahalaan

Ang mga lokal na pamahalaan ay pinamumunuan ng mga Gobernador at Bise-Gobernador ang bawat lalawigan, Alkalde ng bawat lungsod o bayan na direktang inihalal ng mga nasasakupang lalawigan, lungsod o bayan. Inihahalal sila tuwing ikatlong taon at maaaring manungkulan hanggang tatlong termino.

Suriin

Panuto: Sagutin mo ang mga tanong para masukat ang iyong pag-unawa sa binasa.

Tiyakin ang gawain ayon sa pamantayan sa *rubric*.

Pamantayan	4	3	2	1
Nilalaman	Naglalaman ng wastong impormasyon.	May isa o dalawang mali sa mga ibinigay na datos o impormasyon.	May ilang mali sa mga ibinigay na datos o impormasyon.	Karamihan sa ibinigay na datos o impormasyon ay mali.
Kasagutan	Sapat ang sagot sa tanong.	May kulang sa sagot sa tanong.	Maraming kulang sa sagot sa tanong.	Hindi nasagot ang tanong.
Paghihikayat	Nakahihikayat nang lubos ang isinulat.	Nakahihikayat ang isinulat.	Bahagyang nakahihikayat ang isinulat.	Hindi nakahihikayat ang isinulat.

1. Sino-sino ang mga namumuno sa ating bansa?

Sagot: _____

2. Ano-ano ang tungkuling ginagampaman ng bawat pinuno?

Sagot: _____

3. Bakit mahalaga na magkaroon ng iba't-ibang pinuno ang bawat sangay ng ating pamahalaan?

Sagot: _____

Pagyamanin

Panuto: Punan ng hinihinging impormasyon ang tsart. Tingnan at unawain ang halimbawa. Gawin ito sa inyong sagutang papel.

Halimbawa:

Namumuno sa Bansa	Tungkulin
Pangulo	Tumatayong pinuno ng estado, pinuno ng pamahalaan.
Pangalawang Pangulo	Maaaring pumalit sa pangulo kung ito ay mamatay o hindi na karapat-dapat sa tungkulin

Magsimula rito:

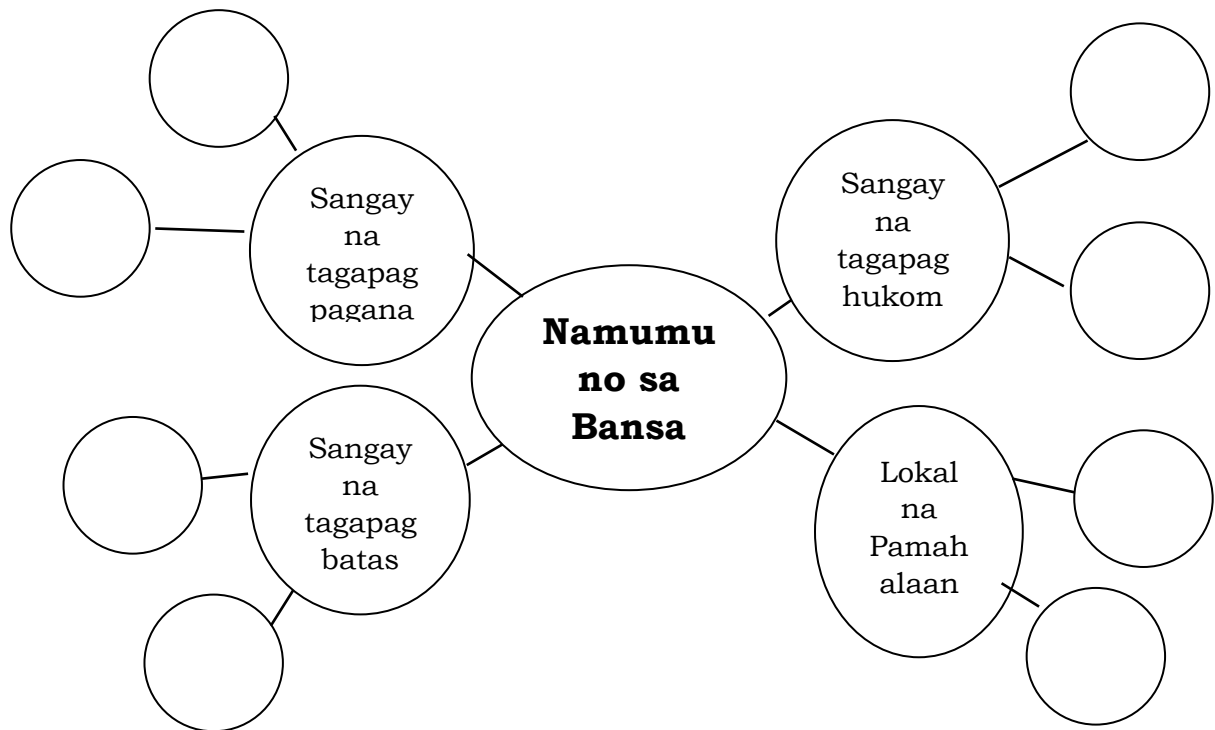
Namumuno sa Bansa	Tungkulin
1. Pangulo ng Senado	
2. Punong Mahistrado	
3. Ispiker	
4. Gobernador	
5. Alkalde	

Gawain

Gawain A

Panuto: Suriin ang *concept map* sa ibaba. Punan ito ng hinihinging detalye. Gawin ito sa inyong sagutang papel

Gawain B

Panuto: Hanapin sa hanay **B** ang inilalarawan sa hanay **A**. Isulat ang letra ng tamang sagot sa inyong sagutang papel.

A

1. Nangagalaga sa likas na yaman ng bansa.
2. Nangangasiwa sa mga usaping may kinalaman sa pananalapi ng bansa.
3. Nagpapatupad ng mga programa sa edukasyon sa bansa maging publiko man o pribadong paaralan.
4. Nangangalaga sa kapakanang pang-kalusugan ng mga mamamayan ng bansa.
5. Nangangasiwa at nangangalaga sa seguridad ng bansa.
6. Nangangasiwa sa mga usapin at at programa hinggil sa agrikultura

B

- A. Kagawaran ng Edukasyon
- B. Kagawaran ng Tanggulang Pambansa
- C. Kagawaran ng Kalusugan
- D. Kagawaran ng Likas na Yaman at Kapaligiran
- E. Kagawaran ng Pananalapi
- F. Kagawaran n Katarungan

ng bansa.

7. Nagkakaloob ng iba't ibang serbisyong panlipunan lalo na sa mga kapuspalad na mamamayan.
8. Pinagtutuunan ang pagpapaunlad ng sistema ng transportasyon at komunikasyon sa bansa.
9. Nangangasiwa sa tiyak na pagkakaroon ng sapat na tustos ng kuryente sa bansa.
10. Namamahala sa mga usaping may kinalaman sa mga lokal na pamahalaan

G.Kagawaran ng Agrikultura

H. Kagawaran ng Interyor at Lokal na Pamahaalaan

I. Kagawaran ng Enerhiya

J. Kagawaran ng Panlipunang Paglilingkod at Pagpapaunlad

K. Kagawaran ng Transportasyon at Komunikasyon

Isaisip

Panuto: Base sa iyong natutunan, punan mo ang mga salaysay sa ibabang bahagi upang makompleto ito. Piliin ang sagot sa loob ng kahon. Gawin ito sa inyong sagutang papel.

tagapagpaganap

Senado

Ispiker

Punong Mahistrado

gabinete

alkalde

Sa araw na ito, natutunan ko na ang sangay na tagapagpaganap ay pinamumunuan ng Pangulo ng bansa. Ang sangay na tagapagbatas ay binubuo ng dalawang kapulungan-ang 1. _____ at ang Kapulungan ng mga Kinatawan. Ang sangay na tagapaghukom ay kinabibilangan ng isang 2. _____ at 14 na katulong na mga mahistrado. Ang Senado ay pinamumunuan ng Pangulo ng Senado samantalang ang 3. _____ naman ang namumuno sa kapulungan ng mga kinatawan. Ang 4. _____ naman ay nasa pamamahala ng Pangulo. Ang mga yunit ng lokal na

pamahalaan ay pinamumunuan ng 5. _____ ng bayan o lungsod.

Tayahin

Panuto: Hanapin sa hanay **B** ang taong inilalarawan sa hanay **A**. Isulat sa sagutang papel ang letra ng tamang sagot.

A	B
1. Pinuno sa kapulungan ng mga kinatawan	A. 14
2. Pinuno ng Senado	B. 24
3. Hinirang ng pangulo mula sa Mahistrado Listahan ng Judicial Bar Council	C. Ispiker
4. Puno ng estado Pangulo	D. Punong
5. Maaaring pumalit sa pangulo Senado	E. Pangulo
6. Namumuno sa bawat ahensiya o kagawaran	F. Pangalawang
7. Pinuno ng lalawigan	G. Pangulo ng
8. Pinuno ng lungsod o bayan	H. Kalihim
9. Bilang ng senador na bumubuo sa senado	I. Gobernador
10. Bilang ng katulong na mahistrado	J. Alkalde
	K. 12

Karagdagang Gawain

Panuto: Sa tulong ng iyong mga magulang o nakatatandang kapatid gawin ang sumusunod na aktibiti. Punan ang patlang ng pangalan ng mga kasalukuyang namumuno sa ating bansa. Gawin ito sa inyong sagutang papel.

1. Pangulo _____
2. Pangalawang Pangulo _____
3. Pangulo ng Senado _____
4. Ispiker ng Mababang Kapulungan _____
5. Punong Mahistrado _____

Susi sa Pagwawasto

- BALIKAN**
1. B
 2. F
 3. A
 4. G
 5. D
 6. E
 7. K
 8. C
 9. J
 10. H

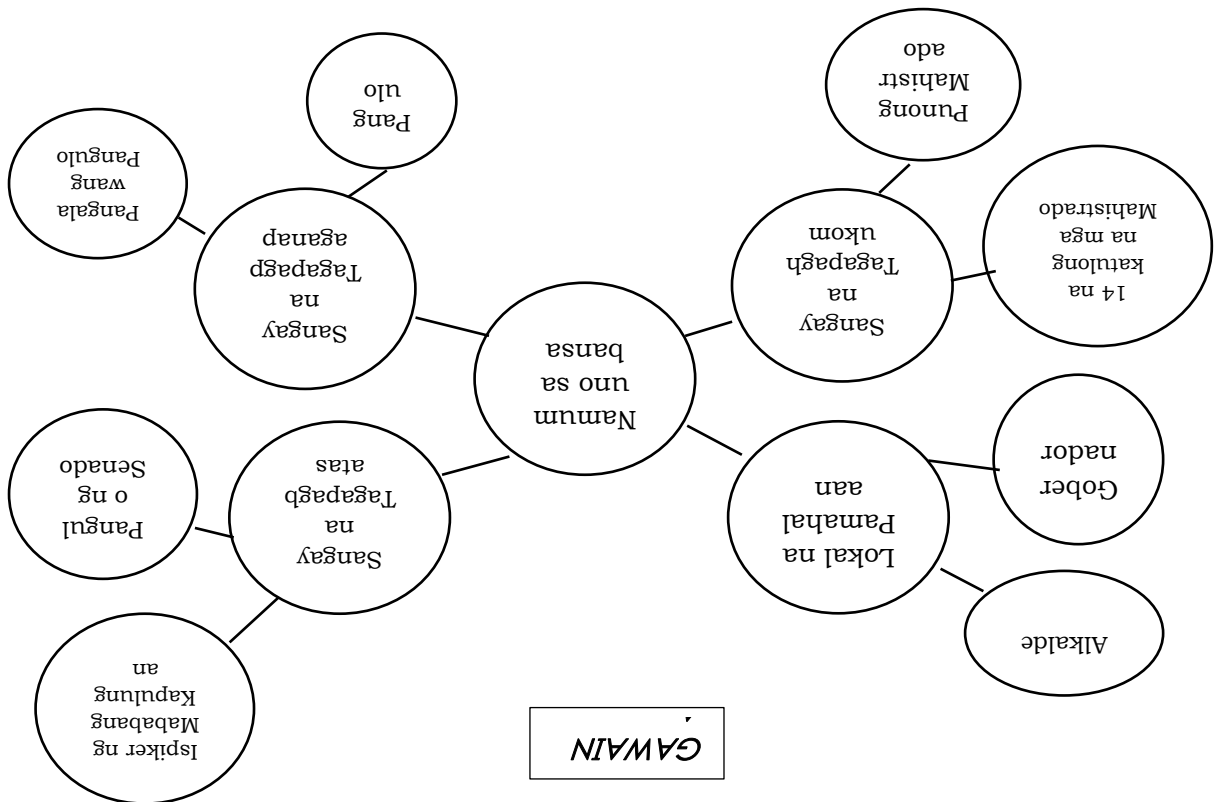
- ISAISIP**
1. Senado
 2. Punong Mahistrado
 3. Ispiker
 4. Gabinete
 5. Alkalde

- TAYAHIN**
1. C
 2. G
 3. D
 4. E
 5. F
 6. H
 7. I
 8. J
 9. B
 10. A

- GAWAIN B**
1. D
 2. E
 3. A
 4. C
 5. B
 6. G
 7. J
 8. K
 9. I
 10. H

Namumuno sa Bansa	1. Pangulo ng Senado	2. Punong Mahistrado	3. Ispiker Mababang Kapulungan	4. Gobernador	5. Alkalde
Tungkulin	Pinuno ng Senado	Pinuno ng Korte Suprema	Pinuno ng Mababang Kapulungan	Namumuno sa mga Lalawigan	Namumuno sa mga lungsod o bayan

PAGYAMANIN

GAWAIN

Sanggunian

Araling Panlipunan 4: Kagamitan ng Mag-aaral, pp. 242-248, Vibal Group, Inc. 2015

Araling Panlipunan 4: Patnubay ng Guro, pp. 113-115, Vibal Group, Inc. 2015

Larawan ng Batang Lalaki <https://bit.ly/37EF016>

Larawan ng Batang Babae <https://bit.ly/33PoF1W>

Region IX: Zamboanga Peninsula Hymn – Our Eden Land

Here the trees and flowers bloom
Here the breezes gently Blow,
Here the birds sing Merrily,
The liberty forever Stays,

Here the Badjaos roam the seas
Here the Samals live in peace
Here the Tausogs thrive so free
With the Yakans in unity

Gallant men And Ladies fair
Linger with love and care
Golden beams of sunrise and sunset
Are visions you'll never forget
Oh! That's Region IX

Hardworking people Abound,
Every valleys and Dale
Zamboangueños, Tagalogs, Bicolanos,
Cebuanos, Ilocanos, Subanons, Boholanos,
Ilongos,
All of them are proud and true
Region IX our Eden Land

Region IX
Our..
Eden...
Land...

The Footprints Prayer

One night I had a dream. I dreamed that I was walking along the beach with the LORD.

In the beach, there were two (2) sets of footprints – one belong to me and the other to the LORD.

Then, later, after a long walk, I noticed only one set of footprints.

“And I ask the LORD. Why? Why? Why did you leave me when I am sad and helpless?”

And the LORD replied “My son, My son, I have never left you. There was only one (1) set of footprints in the sand, because it was then that I CARRIED YOU!

Trees by Joyce Kilmer

I think that I shall never see
A poem lovely as a tree.

A tree whose hungry mouth is prest
Against the earth's sweet flowing
breast;

A tree that looks at God all day,
And lifts her leafy arms to pray;

A tree that may in Summer wear
A nest of robins in her hair;

Upon whose bosom snow has lain;
Who intimately lives with rain.

Poems are made by fools like me,
But only God can make a tree.

